

דוד בן אשר

הצעד התימני האוניברסלי של ישראל יעקובי על מורשתו התימנית של ישראל

ישראל יעקובי
בהדגמת ריקוד עם
תלבושת תימנית

ההוויה התימנית נטועה בו משחר ילדותו. זוהי תחושה בסיסית, הרגשה מולדת, נטייה רוחנית, נפשית, תוחלת חיים, שלמות האישיות, הרצון העז לשימור המורשת, התרבות המשפחתית, החברתית, הלאומית. זה קשור למנהגים, לאוכל, להוויי החיים, למסורת, לאנשים הקרובים, לזיכרונות עמוקים, לידע ההיסטורי, לצלילים, למנגינות, לחוויות נעורים ומעל כל אלה לצעדי המחול התימני, לריקוד הפולקלורי, לתנועה הייחודית, לשילוב המופלא של הצעד והמנגינה, האופייני למורשתו האוטנטית.

ישראל יעקובי - הרקדן, היוצר, המדריך, איש הארגון, שכל הנאמר בפתיח בכתבה זו, הם חלק אינטגרלי מחייו, מתפישת עולמו, ממאווייו המקצועיים, האמנותיים, וההיסטוריה האישית המלווה אותו כל 77 שנות חייו.

סיפור החיים הזה של ישראל יעקובי שזור כולו במסר האישי שהוא מקרין על סביבותיו, שכל כולו - מורשת יהדות תימן. זאת הוא עושה תוך העלאת קרנה של התרבות עליה גדל ואותה ספג מיום היוולדו, ואותה הוא טורח להשביח ולהפיץ בעולם כולו ישראל מרגיש עצמו כנושא הדגל ברחבי ישראל ומדינות רבות ברחבי תבל, כמוביל באדיקות יתרה, בכל תקופות חייו, את המיוחד והנפלא של יהדות תימן, מערש קיומה בתימן הרחוקה עד ימינו אלה.

גם אחרי עשרות שנים של מגורים ופעילות בלוס אנג'לס בארה"ב, הוא מעיד על עצמו כישראלי במהותו, בנשמתו, באהבתו, ובהווייתו. כך קשור הוא בכל נימי נפשו לתימניות הישראלית וגם האוניברסלית על מכמניה הנצחיים.

ישראל יעקובי נולד בישראל בשכונת התימנים שעריים, ברחובות, לפני 77 שנה. 8 ילדים הם היו להוריהם **עואמי ניסים** וברכה כהן שעלו מתימן בשנות ה-20 של המאה הקודמת.

ישראל מספר:

ה ינו 8 ילדים. אני אמצעי עם חמדה התאומה שלי. אחרי ביה"ס העממי נשלחתי לקיבוץ נחל עוז בעוטף עזה. רוב המשפחות מרובות הילדים (רובם יוצאי עדות המזרח) שלחו אז בזמנו את ילדיהם להתחנך בקיבוצים, בתנועת נוער "כילדי חוץ", ואני נשלחתי לקיבוץ נחל עוז שם קיבלתי משפחה מאמצת שהייתה טובה עבורי.
בביה"ס היסודי בשעריים גדלתי במסגרת מאוד דתית, והמעבר לקיבוץ היה עבורי שינוי רדיקלי.

כנער בנחל עוז העברתי שנות חינוך מגיל 14 עד 18. אני יכול לומר שאלו היו שנותיי הטובות ביותר כנער. גרתי בתוך הנופים והטבע, רכשתי ערכים והשכלה, התגבשתי חברתית ועוצבה אישיותי לקראת החיים.

בקיבוץ, התוודעתי לראשונה לריקודי העם. יוסי אבוהב ז"ל, המדריך מבאר שבע, הגיע לקיבוץ להדריך קבוצת רוקדים. זו הייתה קבוצה של בנות בלבד ואני, הבן היחיד בקבוצה. בלטתי בכישורי הריקוד שלי ויוסי החליט לשלוח אותי לקורס מדריכים בבאר שבע. קורס של שנתיים, אותו סיימתי בהצלחה עם תעודת מדריך מוסמך לריקודי עם.

הדרכת תיירים ומתנדבים וארגון פעולות תרבות לאורחים שהגיעו לביקור מחו"ל. עוד זכור לי בקיבוץ הסוס "אביר" שעליו רכבתי כל יום שבת, ואיתו יצאתי לטיול עם כלב הזאב מצויד ברובה אוויר רמינגטון כספורט קליעה למטרה.

בין לבין סיימתי גם קורס מצילים והשתתפתי בצליחת הכנרת, וכך גם עבדתי כמציל תקופה מאוחרת יותר לפרנסתי.

סיימתי את י"ב בקיבוץ והתגייסתי לנח"ל, לגרעין נחל עוז. טירונות במחנה 80. נשלחתי לקורס צלפים באולגה ואח"כ לקורס מכי"ם בשבטה, אותו סיימתי כחניך מצטיין. נשארתי להדריך בבסיס את חניכי קורס המכי"ם.

בשנת 1967, בהמתנה למלחמת ששת הימים. אני כסמל מחלקה עסקנו בתרגול טיהור תעלות עם סימולציה של מתחם "אום אל כתף". מהתרגול עלינו לאל עריש. התפקיד שלי היה פטרולי לילה בין עזה לאל עריש. עשיתי שם 6 חודשים ב"קבע דפוק" ואז שוחררתי מהצבא.

חזרתי לקיבוץ נחל עוז והתקבלתי כחבר קיבוץ. החלום שלי היה ללמוד תואר ראשון. הקיבוץ לא אישר לי לצאת ללימודים מה שהביא לעזיבתי את הקיבוץ. חזרתי הביתה לרחובות, לשכונת שעריים, בניסיון להגשמת החלום האחר - "להיות רקדן".

באותה תקופה כבר בלטתי בכישורי הריקוד שלי אבל החלום שלי היה להיות רקדן מקצועי. אחותי יוני היתה אז מאוד מפורסמת בארץ והיא עזרה לי בתחום זה מאוד. בסופו של דבר עברתי את הבחינות למחזמר "הלו דולי" והופעתי עם אחותי על אותה הבמה, במשך תשעה חודשים, בתיאטרון "אלהמברה" ביפו בהנהלת גיורא גודיק ז"ל.

תחילת עידן אמריקה

ישראל יעקובי ואביו

הגשמתי את החלום להיות רקדן מקצועי. מיציתי את עצמי בשטח המחול, עכשיו שאפתי להתקדם בתחום האקדמאי והבנתי שהמקום הראוי לכך הוא ארצות הברית. אחי הגדול רחביה היה החלוץ הראשון שלנו בחו"ל והוא זה שסידר לי ויזה עם כרטיס טיסה לארה"ב ללימודים. גרתי בלוס אנג'לס וסיימתי תואר ראשון באוניברסיטת "נורד רידג" בנושא חינוך גופני ופיזיותרפיה.

בהתחלה לקחתי קורסים באנגלית ונאלצתי כמובן למצוא דרכי פרנסה ועבודה לקיום עצמי. מימשתי את ההכשרות שקיבלתי בתחום המחול ופתחתי חוגים לריקודי עם ישראלים. עבדתי גם כמציל בבריכות המקומיות. פיתחתי את חוגי הריקודים להיקפים גדולים.

דיזנגוף הכתיר אותה למלכה

היפהפיה מכרם התימנים - היום אם לשבעה בשעריים

מאיר דיזנגוף והכתיר שהניח לראשה

מאיר דיזנגוף והכתיר שהניח לראשה

מאיר דיזנגוף והכתיר שהניח לראשה

זוכרים את אסתר המלכה מלג' אביב הקטנה? אותה יסופרה, שעתה נאי של, המועל הצעיר מראיין אר-תה, לקול רעמי צחוק של קהל הצו-פום בהצגה?
ובכן, לכבוד פורים יבאנו להתח-קת על עקבותיה.

החג הנודע בחייה של מלכת העולידע האחרונה בתל אביב, היה כאשר בסיים הקרימל, הריס הכוסי הענק את חרבו ר בחסיפת סיניום צהורות ובמלכוד עינום לבנות. ועם: ברכה כהן - מלכת אסתר!
קול אהודרעים, קלי מלכות, לצעתי כשישם יבדואים - כולם משתתפי תהלוכה העולידע - וריש: החי מלכת אסתר!
תחי ברכה כהן, מלכת סויס...

מאיר דיזנגוף והכתיר שהניח לראשה

הגשמתי את החלום להיות רקדן מקצועי. מיציתי את עצמי בשטח המחול, עכשיו שאפתי להתקדם בתחום האקדמאי והבנתי שהמקום הראוי לכך יהיה ארצות הברית.

יוני, אחותו של ישראל יעקובי, רקדנית ראשית בלהקת עינבל

בזמנו התעוררו ועלו גם חיכוכים ובעיות. למשל השאלה "מהו ריקוד עם ישראלי". יואב אשריאל ניסה למנוע הפצת ריקודים תוצרת חו"ל.

ישראל ואחותו רוני

הייתי מיוזמי המחנות לריקודי עם בחוף המערבי של אמריקה. במגביל, ארגנו משה אסקיו ודני עוזיאל את המחנות בחוף המזרחי. צוות המדריכים שהזמנו מהארץ, עבדו באותה הנסיעה במחנות בשני צידי היבשת*.

סיימתי את לימודי ב-1975 ונישאתי לרחל, רעייתי הראשונה. נולדו לנו שלושה ילדים - אורן, רונית ואילן. כיום אני חובק 8 נכדים ונין אחד.

לימים התגרשתי, נישאתי בשנית למישל ולנו בן ליאור ובת מאיה. אני נשוי באושר עד היום הזה, לאישה הכי מקסימה בעולם.

ישראל ומישל יעקבי ערב החינה

* ישראל יעקובי יזם, הקים וניהל במשך עשר שנים (1989-1998), מחנה ריקודים בשם פינג'אן, שהתקיים בקליפורניה, בחוף המערבי של ארה"ב, בשיתוף פעולה עם משה אסקיו ו"הורה כייף" בחוף המזרחי. מחנה ריקודים זה היה אירוע שמשך אליו רקדנים מכל העולם. הדריכו בו מיטב המדריכים מישראל וארה"ב.

ריקודי העם - מפעל חיים

הוזמנתי ל"בלו סטאר" בצפון קרוליינה - מחנה ריקודים יהודי של שבוע ימים, בניהולו של פרד ברק. אני הוזמנתי להדריך ריקודים עם חדשים מהארץ ובנוסף, פרד ברק ביקש ממני "משהו בסגנון תימני". החלטתי להכין הופעה עם משהו חדש שלי בנושא "חתונה תימנית". עבדתי עם קבוצת רקדניות, עם תקליט שהבאתי איתי מהארץ של להקת "שכונת התיקווה" עם עפרה חזה.

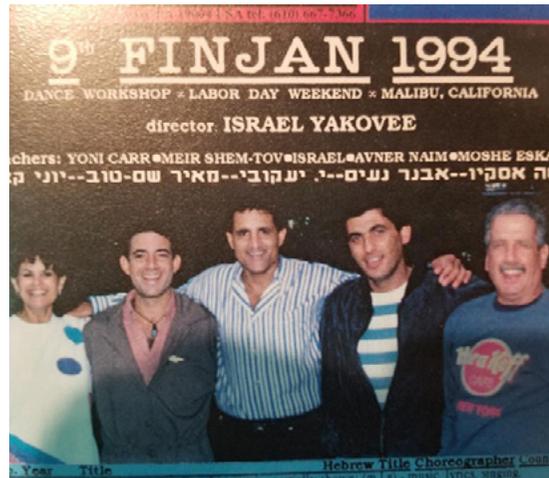
מאז התמחותי, והשאיפה האישית שלי, היא הקניית המחול התימני. לשם כך גם חיברתי ריקודים לשירים בסגנון תימני. דוגמאות אחדות לריקודים שלי: אחות לנו קטנה, אגדלך, איילת חן, מי לי יתן, אבא שמעון, שופני, שבנו אל ארץ האבות. חיברתי עד היום כ-100 ריקודים. כ-80% מהם בסגנון תימני: <https://bit.ly/4aKbsXQ>

בזמנו התעוררו ועלו גם חיכוכים ובעיות. למשל השאלה "מהו ריקוד עם ישראלי?". יואב אשריאל ניסה למנוע הפצת ריקודים תוצרת חו"ל. יענקלה לוי פתר את הבעיה כאשר לקח ריקוד שלי "אחות לנו קטנה" והציג אותו בהשתלמות של יואב אשריאל כריקוד שלו. כאמור, אני אוהב את הסגנון התימני שהוא נר לרגליי, מבטא את המורשת שלי, מתאים לרקע האישי והמשפחתי שלי

עולים בי זיכרונות, נוסטלגיה - התחושות המבעעות, והכאב של "האפליה העדתית" שגדלתי איתה (לפתע מפסיק ישראל בדיבור, דמעות זולגות על לחייו, מבקש ממחטה. מתאושש, וחוזר לראיון. החיים ממשיכים).

כך, בריקודים עם למדנו באולפן והתחנכנו בארץ לריקודים על שירים בסגנון רוסי, זה היה הדור הראשון של היוצרים. גורית קדמן, רבקה שטורמן ועוד, אבל אלי זה לא דיבר. אני יותר התחברתי למוזיקה ולתרבות עליה גדלתי בבית תימני, עם כל הטעמים והסלסולים.

בזמנו היו בארץ גם יוצרים ממוצא תימני כמו יענקלה לוי, בנצי תירם, מושיקו הלוי ועוד, שאכן תרמו להפצה ושילוב של ריקודים עם תימנים בארץ, אבל לי זה לא היה מספיק. היה לי צורך ודחף לעשות יותר ואז לקחתי את היוזמה והתחלתי ליצור ריקודים

קמפ פינג'אן, 1994

הלוגו של קמפ פינג'אן על הכפתור

באולפן התחנכנו לריקודים על שירים בסגנון רוסי, זה היה הדור הראשון של היוצרים. גורית קדמן, רבקה שטורמן ועוד, אבל אלי זה לא דיבר. לי היה חשוב ביותר לשמר דווקא את מורשתנו - "מורשת תימן".

ישראל ובנצי תירם ז"ל בתלבושות תימניות, בהופעה בקמפ פינג'אן

ישראל וביתו רונית בהופעה בקמפ פינג'אן

עם תימנים על שירים של זמרים כמו ציון גולן:
אבא שמעון, שופני, ראפ תימני. ברכה כהן:
מטר-מטר. עופרה חזה: אחות לנו קטנה.
מיכאל סינונאי: "אגדלך" ועוד... עבורי ריקודים
אלה סגרו את החוסר בריקודי העם שסוף כל
סוף נסגר.

המורשת התימנית כמשימת חיי

הקדשתי את זמני, כישוריי והאמביציה שלי
לחקור את המורשת התימנית, את הפולקלור
היהודי לעומקו. תרבות בת אלפיים שנה. מנהגי
החתונה, החברה התימנית. חקרתי בהיבט
אקדמי, קראתי ספרים, חקרתי את הוידאו של
גורית קדמון שהיא ערכה בזמנו על תרבות יהודי
תימן. היא תיעדה הכל בסרטונים.

אני הלכתי בדרך שלה ותיעדתי, עם תיירים
שהבאתי לארץ, את התרבות התימנית. אם
זה בחינה באירוע משפחתי, ואם זה באוכל
ומסעדות "ציון" ו"פונדק שאול" בכרם התימני,
אם זה באירוח של צורפים לתכשיטים באיזה
מושב תימני, ואם זה בסיור "במוזאון הארץ"
של המחלקה לפולקלור תימני ועוד. כל זה היה חשוב מאוד לתעד, ללמוד, ובמיוחד לשמר את
מורשת תימן.

על בסיס הידע הזה חיברתי את הריקודים
שלי, כעין יצירת שלמות אחת. ערכתי
השתלמויות כאלה במוסדות יהודים עם
הרצאה והדרכה והשתלמויות בארה"ב
והפצתי את רעיונותיי בעולם כולו.

קשה להגדיר בדיוק מה זה ריקוד עם
ישראלי כי לכל אחד יש את הזהות שלו.
לא חשוב איפה אתה גר ואיפה אתה
פיזית, גאוגרפית, אדם מחובר אל עצמו
בלי קשר למקום בו הוא נמצא, אבל הוא
מחובר לעד למורשת אבותיו. במקרה שלי
אני מחובר ל... "טבור האם".

אני פונה פה, בהזדמנו זאת, בקריאה לכל
היוצרים הוותיקים והחדשים שרק עכשיו
התחילו את הדרך: אל תסתפקו ביצירה
של "להיט" חדש ואל "תעתיקו מאחרים",
אלא דרשו יותר מעצמכם, על מנת ליצור
"יש מאין" ולהיות שונה מאחרים. אתם
חייבים לדרוש מעצמכם יותר ראייה לעומק

הקדשתי את זמני,
כישוריי והאמביציה
שלי לחקור את
המורשת התימנית,
את הפולקלור היהודי
לעומקו. תרבות בת
אלפיים שנה. מנהגי
החתונה, החברה
התימנית.

"ברוח תימנית"
הרקדה וחפלה תימנית

במגרשי הטניס
רביעי
2.8.23
18:00-20:30

בתכנית:

- הרקדה בצעד תימני עם הילה מנחם
- מנחה: אבנר נעים
- חפיקה: אלחוג בן עמי
- ציון גולן בחפלה תימנית
- אורח כבוד: ישראל יעקובי
- בהשתתפות הלהקה התימנית עמקא שחוגגת 50 שנה

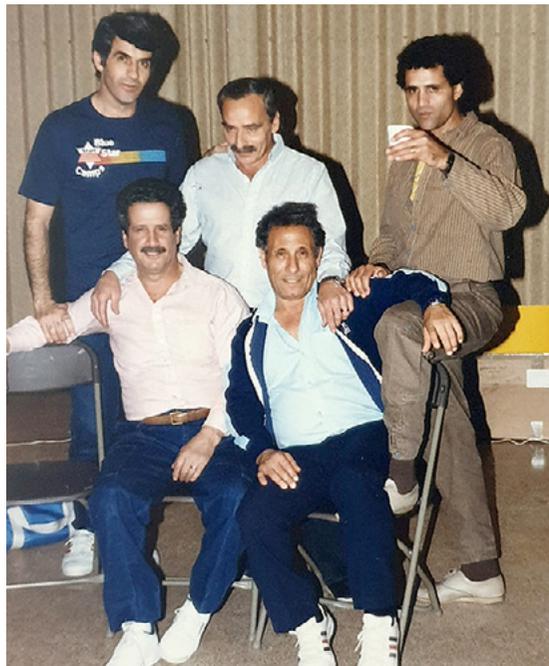
ישראל יעקובי | ציון גולן

להקת "עמקא" פועלת בווסטג'רד המופיעה האחרית חשה אשר הונוה כ 70 רוקנים ורקדניות מגיל 20 ועד 60. הלהקה זכתה בפרס "שבז" בשנה זו. בתוכנית הלהקה: ריקודים מסורתיים אחרונים הקרוב לזמנו הריקודים שנוצרו בארץ. בהם ניסו לראות את השפעת הריקוד התימני על החפלה הישראלית. | תגלית חייסרד הלהקה: ציון שלומי

"החפלה התימנית", פסטיבל כרמיאל

קמפ פינג'אן - תמונת המורים (מימין: ישראל יעקובי, משה אסקיו, מושיקו הלוי וישראל שיקר)

תמונה היסטורית מקמפ פינג'אן

קמפ פינג'אן, תמונת מחזור

נדדתי הרבה בעולם
והדרכתי בארצות
רבות. אני יכול לומר
בבטחה - העולם
צמא למוזיקה יהודית
ישראלית, לפולקלור
התימני. ראיתי זאת
בביקורי ביפן, סינגפור
טאיוואן, דרום אמריקה
ארצות אירופה,
אוסטרליה, ארה"ב.

של התרבות שאתם קשורים אליה. אם זה מוצא מרוקאי, חסידי, גרוזיני או אחר. אנחנו כולנו יהודים שבאו מכל קצבי תבל לארץ ישראל עם תרבות עשירה. תתרמו את החלק שלכם להעשיר את ריקודי העם בארץ. אתם הדור הבא של ריקודי העם.

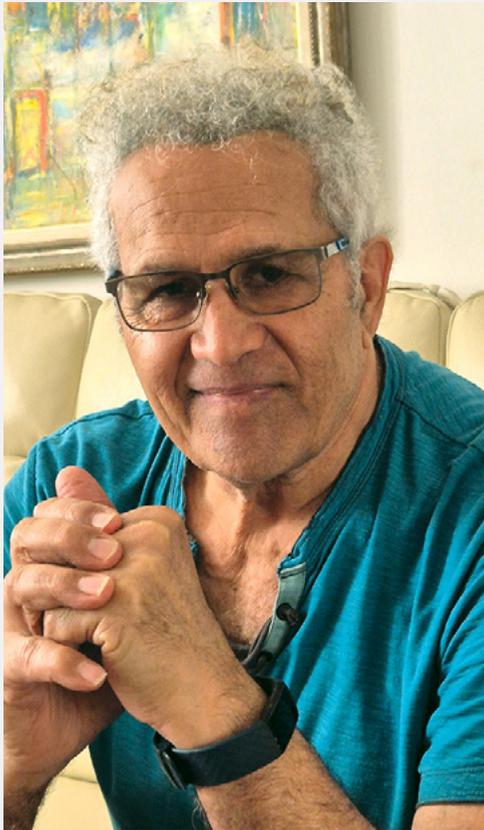
נדדתי הרבה בעולם והדרכתי בארצות רבות. אני יכול לומר בבטחה - העולם צמא למוזיקה יהודית ישראלית, לפולקלור התימני. ראיתי זאת בביקורי ביפן, סינגפור, טאיוואן, דרום אמריקה, ארצות אירופה, אוסטרליה, ארה"ב. הדרכתי בסמינרים, מחנות, סדנאות, הכל.

בממוצע מלמדים כ-250 ריקודים חדשים שלנו בכל העולם. נוצרת תרבות ה"ביחד" סביב הלימוד הזה. אף מדינה לא מייצאת את "ריקודי העם" שלה. זה "פטנט" ייחודי של מדינת ישראל. משום מה דווקא ישראל יוזמת את הפצת הריקודים שלה לכל פינה בעולם.

ביפן קיימת פדרציית ריקודי עם ובאים אליה ללמוד כ-750 איש. 3 סדנאות ביום של תרבות ישראלית. המוזיקה התימנית שונה לאוזן של האירופאי. הם אוהבים את זה כי זה יוצא דופן. למשל צעירים בטאיוואן שאין להם כל קשר לישראל נמשכים לזה וכך כמובן בערים הגדולות בארה"ב במאות מרכזים קהילתיים יהודיים ובשאר ארצות תבל.

מדריכים רבים נוסעים מישראל להדרכות במחנות ומרכזים בכל העולם, ויש כבר מדריכים רבים בחו"ל שהוסמכו בישראל בקורס המדריכים המזורז בפסטיבלי כרמיאל בהנהלת דני בנשלו. אני גם הדרכתי לעתים בקורסים אלה.

ואיך זה, ישראל, עם המשפחה הקרובה שלך? יש המשכיות?

הילדים שלי כולם היו בארץ, הם מדברים עברית. מאיה רוקדת ריקודי עם. הולכים לבית הכנסת, עושים קידוש, שומרים על מסורת ישראל. כיום אנו חיים בבוסטון, ואני ממשיך עם ההדרכות וחייבור של עוד ריקודים לשירים תימניים.

לאחרונה עבדתי עם איל אליהו, על ריקוד שורות חדש למוזיקה תימנית - "חג אל יאמן". הזמר תימני מתימן. מאוד נהייתי להגשים חלום של ריקוד משותף.

ועוד דוגמה: מרקו בן שמעון ואני יצרנו ביחד ריקוד חדש בשם "יאמן בלוז" עם הזמר רביד קוחלני מלהקת "יאמן בלוז"

הודעות מגיעות אלי מכל העולם. מחפשים דברים חדשים. כן, אני לא שוקט על שמריי, "האש עוד בוערת בפנים". ממשיך ליצור, ללמד, להעשיר את הרפרטואר התימני בעוד ועוד יצירות, שלא יגמר לעולם.

הסיפוק הגדול ביותר שלי הינו להדריך בארץ. אני נפעם כל פעם מחדש לחוש את החיבוק, את האהבה והכבוד שמעניקים לי בחוגים בארץ, ובמיוחד בפסטיבלים בכרמיאל ובאשדוד. לכן אני מגיע כל שנה לארץ בשמחה גדולה.

הנה כי כן, זהו איש המחול האוניברסלי - ישראל יעקובי, אשר חרת על דגלו לטפח פרק אחד בתרבות ישראל - ריקוד העם התימני. למעשה הוא מקדיש את חייו לשימור המורשת שלו והפצתה ברחבי הגלובוס, שתהיה נחלתם של חובבי המחול העממי בישראל כמו גם במדינות רבות בעולם. ניכר בו שהוא חדור אמונה שכך צריך לעשות למען ההיסטוריה ולמען הדורות הבאים.

חניית יעקובי בהפעלה